

PETR
MACEK

NOVĚ
OBJEVENÉ
FOTKY

*Helena Růžičková
a legendární
filmová trilogie*

SLUNCE, SENO...

Slunce, seno...

Helena Růžičková a legendární filmová trilogie

Vyšlo také v tištěné verzi



Petr Macek

Slunce, seno... Helena Růžičková a legendární filmová trilogie – e-kniha

Copyright © Czech news center, 2022

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována bez písemného souhlasu majitelů práv.



SLUNCE, SENO...

***Helena Růžičková
a legendární filmová trilogie***



+ životopisy všech herců



„My už budeme dávno bradou vzhůru, a Slunce, seno se bude pořád promítat!“

...říkávala Helena Růžičková, která si velmi dobře uvědomovala, že vedle cyklu o rodině Homolkových to jsou právě tři letní komedie Zdeňka Trošky, které její herecké nesmrtelnosti postaví pomník. „Jako Růžičková jsem přestala existovat v roce 1983. Od té doby jsem Škopková,“ dodávala se smíchem představitelka hřmotné vesničanky Mařeny Škopkové, která v Hošticích matriarchálním způsobem diriguje život své rodiny – hormony rozbourané dcery Blaženy, králíky trávicího syna Jirky, pivo milujícího manžela i nemohoucí maminky, upoutané na pojízdné lůžko.

I díky ní se tato trilogie stala fenoménem, legendou a kultem, který nejen že nestárne, ale podle mnohých naopak zraje jako víno. Jak se totiž na následujících stránkách dozvíte, osud těchto filmů zpočátku nevypadal příliš nadějně, ba právě naopak. Jejich tvůrci byli osočováni ze stvoření čehosi podřadného, paskvilu s fekálním humorem, který není hoden toho, aby na něm spočinulo oko socialistického diváka.

Neslábnoucí obliba všech tří filmů budiž důkazem, jak hluboce se tehdejší kritici mýlili, a satisfakcí pro ty, kteří šli s kůží na trh. Nejen na samotný vznik filmu od prvních rádek námětu, na nezapomenutelné natáčení, ale i na Helenu Růžičkovou vzpomíná v tomto průvodci drtivá většina herců a tvůrců, kteří jsou ještě mezi námi. A za těmi, kteří s námi už hovořit nemohou, se podíváme alespoň ve vzpomínkách. Doufáme, že z našeho vyprávění na vás dýchne stejně prosluněná atmosféra a dobrá nálada, jakou si odnášíte ze sledování jejich filmových eskapád. Takže se uvelebite a třeba v podvědomí uslyšíte, jak paní řídící začíná zpívat... pa pa pá, pá pá pá pa-pa-pa-pa-pá...

Petr Macek





*Vše o osudu filmu, který vznikl díky
sázce a stal se legendou*

ZDENĚK TROŠKA:

*Jahody měly
jít do trezoru
a nesměly se
promítat!*





Mezi nejúspěšnější české režiséry dneška patří bezesporu Zdeněk Troška. Nesmí se to ovšem měřit počtem oficiálních cen a ocenění – podle recenzí a po všech možných kritikách, polemikách a antiocenění by měl teoreticky skončit v propadlišti dějin. Jenže... je tomu právě naopak! Jeho filmy se drží na špici divácké obliby a o jejich návštěvnosti v kinech si ostatní režiséři mohou jen nechat zdát. To je fakt, který je neměnný už desítky let. Tehdy relativně čerstvý absolvent FAMU, který maturoval na lyceu ve francouzském Dijonu, natočil a uvedl do kin jako svůj druhý celovečernák komedii *Slunce, seno, jahody*. Kritika se mohla ztrhat, oficiální místa vrhala hromy a blesky, a nechybělo málo, aby se nad filmem zavřela voda. Opovrhovaná fraška ovšem zlomila odpor Troškových nadřazených právě salvami smíchu, které vyvolávala – a i po letech je oslavovaným kultem.

● **Zdenku, mluvíme-li o *Slunce, seno...*, musíme mluvit o Heleně Růžičkové. Kde jste se vy dva vlastně seznámili?**

„S Helenkou Růžičkovou jsme se prvně viděli v televizním školním studiu v Roxy, kde je dnes hudební klub. Dříve tam měla fakulta Filmové akademie múzických umění televizní studio a Helena v něm účinkovala v jakési školní inscenaci mého kamaráda z vyššího ročníku. Já tam měl stáž, měli jsme totiž povinnost učit se od starších spolužáků. Takže jsem tam dělal asistenta a měl jsem na starosti právě Helenu, se kterou v tom školním filmu hrála ještě další moje oblíbená herečka, paní Vlasta Fialová. Obě byly velmi vstřícné, oka-

mžité mě coby studentíka vzaly, a vůbec se chovaly úžasně přátelsky.“

● **Už tam jste si ji v duchu obsadil?**

„Zmínil jsem se jí, že mám připravený scénář absolventského filmu, a ona se hrozně divila, že už ve druhém ročníku, v němž jsem tehdy byl, mám napsaný scénář absolventáku. A také jsem jí řekl, že tam mám napsanou roli takové temperamentnější ženy a že si myslím, že jsem to skoro psal na ni. Přečetla si to a okamžitě pravila, že bez debat, jak bylo její oblíbené spojení, že bez debat v tom bude



hrát. Také potom chodila po známých a o scénáři jim vyprávěla, jak se jí líbí a jak se těší na natáčení. Scénář se jmenoval Ta naše vesnička česká a měl asi padesát pět minut, jak to škola dovolovala, ale bohužel z natáčení sešlo.“

● Z jakého důvodu?

„Důvod byl zajímavý a pro mě naprosto šokující. Ve čtvrtém ročníku na FAMU byla povinná televizní inscenace. Já jsem dělal úpravu divadelní hry Návrat do pekla, a když byly postupové zkoušky na konci roku, tak mě páni profesori v čele s Jiřím Sequensem a Otakarem Vávrou řekli, že ta inscenace je natolik profesionálně zdařilá, že mi promíjejí pátý ročník studií. Byl jsem úplně v šoku, protože s něčím takovým jsem nepočítal, dokonce jsem je prosil, že si chci natočit absolventský film, ale oni že ne, že to není nutné. Takže místo pátého ročníku jsem dělal asistenta režie, nastoupil u pana režiséra Bořivoje Zemana, který už byl tenkrát hodně nemocný, a ten rok jsem vedle diplomové práce už učil na FAMU prváky.“

● Váš první film byla Bota jménem Melichar, hned po ní jste ale po venkovské tematice sáhl. Co vás k tomu vedlo?

„Natočení Slunce, seno, jahody předcházela sázka. Na jedné barrandovské schůzi jsem se totiž rozčilil, proč se vyhazují velké devizy za voloviny ze zahraničí a nekoupí se pořádné filmy, které mají ocenění z festivalů. A pan ředitel Plachý se mě tenkrát zeptal, co konkrétně těma volovinama myslím. Já zrovna předtím viděl italskou komedii Cukr, med a feferonka, tak jsem to dal za příklad. Že když vezmu kameru domů do Hoštic, něco podobného zvládnou také, a lidi budou ještě radši, protože to bude z českého prostředí. On prý, o co se vsadíme. Tak jsme si podali ruku, šel jsem domů, cestou si vzpomněl na svůj nerealizovaný scénář Ta naše vesnička česká a někde jsem ho vyhrabal zaprášený na půdě. Pak jsem se spojil s bezvadným scenáristou Petrem Markovem, ten námět jsme rozšířili a vzniklo Slunce, seno, jahody – právě podle názvu Cukr, med a feferonka.“

● To vypadá jako taková »hurá« akce...

„Tenkrát to vzniklo mimo plán, takže jsme neměli ani pořádný





štáb. Na Barrandově mi řekli, ať si na to seženu kamarády, bylo nás jen asi jedenáct!“

● **Traduje se, že se natáčení málem muselo odložit, protože na Barrandově právě kvůli rychlosti, s jakou vše vznikalo, nebyl volný ateliér.**

„Film se měl natáčet v ateliérech i exteriérech, ale já si řekl, co budu hledat nějakou vesnici u Prahy, vezmu to domů, kde to dokonale znám. Poprosil jsem sousedy, jestli by nás nepustili domů, na dvůr, do pokoje, do kuchyně... Byt Škopkových je opravdový byt místních lidí, co nám poskytli prostor, jen se musel odstranit strop, aby se tam dala osvětlovací technika. To vytváří právě tu autenticitu. Na Barrandově se nakonec netočilo vůbec nic.“

● **Čím jste je přesvědčil, že všichni souhlasili?**

„Tím, že si i zahráli, tak dostali zaplacen. Takže byli rádi. Už školní cvičení, kdykoliv to bylo možné, jsem jezdil točit domů, do Hoštic. Celá vesnice se vždycky zapojila, hráli mi tenkrát zadarmo. Takže to, že jsem tam poté natočil Slunce, seno, беру jako jakési odčinění a splacení dluhu sousedům, že tentokrát zaplacení dostali. Už nejsem takovým dlužníkem, jako když sem jim bral čas na natáčení školních filmů.“

● **Filmaři často tvrdí, že jejich největším nepřítelem jsou děti a zvířata. Rozšířil byste tohle rčení o kategorii »penzisté«, s nimiž jste často natáčel?**

„Ani ne. S těma je sice taky práce, ale ne tak jako s dětmi. Děti rychle ztrácejí pozornost během natáčení, to jsem si zažil při svém filmařském křtu na filmu Krakonoš a lyžníci paní režisérky Plívové-Šimkové. Tam byl kromě dětí a zvířat ještě třetí velký nepřítel fil-



Nejvíce se tvůrci zapotili při
rvačce ve druhém díle.

mařů, a to je snůh. Takže tam jsem si tohohle užil a tam jsem se také zařekl, že nikdy v životě nenatočím zimní film. A také to dodržuji, všechny moje filmy se odehrávají v létě!“

● **Dalším vaším specifikem je práce s neherci.**

„Práce s neherci je speciální, protože přeci nemůžu chtít, aby nějaká babka ze vsi hrála jako Růžičková, Kretschmerová nebo Jirásková. Naopak. Já se musím snažit, aby přede mnou a před štábem ztratili ostych. Takže po nich nechci, aby hráli nějakou postavu, ale aby byli přirození, taková, jací jsou ve svém životě. A protože herci byli a jsou inteligentní a bezvadní, tak tyhle děduly a babky vzali mezi sebe, chovali se k nim, jako by se znali sto let, a tímhle oni ztráceli trému. Navíc mě znali od dětství, takže si ani nepřišli, že filmuji.“



● **Jak jste ale ty babky, které se normálně belhaly o holi, donutil, aby utíkaly?**

„I tady sehrály svoji roli peníze! (smích) Dostávaly sto až sto dvacet korun denně, a když si vezmete, že tenkrát měly měsíční důchod tři – čtyři sta korun, tak to pro ně byly obrovské peníze. Šetřily si na důchod a od nás dostávaly takovouhle denní gáži, byly z toho úplně na větvi! A ještě měly pocit, že to dostávají za nic, že jdou po vsi, ohlídnou se po motorce a hned honorář. Takže se snažily za ty peníze odvést práci a běhaly. Tam běhali i ti, co snad neměli nohy! (smích)“

● **Mě by zajímalo, jak to probíhalo v praxi?**

„Byla to trochu sázka do loterie. Těm dámám bylo zhruba mezi 82 a 94 lety, tak jsem si říkal, co můžu dělat? Postavil jsem babky na startovní čáru, každé ukázal trasu, kudy poběží, nezkoušel jsem to, abych je neunavil, a poprosil jsem je, aby utíkaly co nejrychleji. Byla tam jedna, teta Bártů, taková malinkatá, na kterou se zrovna přijela podívat její dcera, aby viděla, jak maminka filmuje. A když viděla, jak maminka fofrem kmitá, i v běhu odhodila hůl, tak jí spadla brada a říká: Maminco, to je zázrak, doma sotva chodíte, plazíte se po nábytku, hekáte, a tady běžíte jako Zatopek! A ta jí odbyla: Tomu ty nerozumíš, to je kvůli filmu. A hůl jsem odhodila, protože mi překážela v běhu!“

● **Takže to byly vaše nejděčnější spolupracovnice?**

„Naopak! Babky se bály, že to nemá děj, stěžovaly si u mé babičky Martičky, že nic neumím, že v Praze nemají rozum dát mi na starosti tak velký štáb, že peníze přijdou nazmar, mě zavrou... Bylo jim divné, že jeden den odcházejí, aniž by přišly, a podobně, netušily, že se nenatáčí chronologicky podle scénáře... Anebo se nehýbaly, když na ně mířila kamera, páč jim děda kdysi říkal, že když je fotografuje, tak se nesmějí hýbat, aby nebyly rozmazané...“

● **Natáčení byla legrace, po premiéře ale přišla studená sprcha... Dostal jste to pořádně »sežrat«.**

„Kritici, to je v mém životě zvláštní kapitola. Bojuji s nimi od začátku a už to ani nevnímám. Když jsme natočili Slunce, seno, jahody, tak se do mě pustili s takovou záští, až jsem zůstal zírat, co to říkají. Vždyť jsem jenom natočil stejnou volovinu, jako jsou filmy Louisem de Funèsem nebo Spencerem a Hillem, jen z českého prostředí. Ne, bylo mi vyčteno, že to je urážka socialistického dneška, vesnice, zeměděle, důchodce a já nevím všeho čeho možného, že je to vulgární film s fekálním humorem a tak dále.“

● **Dokonce se prý ani nesměl promítat...**

„Slunce, seno, jahody mohlo být v Praze promítáno jenom v jednom kině, v Mostecké ulici v Kině U hradeb. Na ten film byl vydaný zákaz, původně se dokonce jednalo o tom, že ho dají do trezoru. Nakonec ho přeci jen po úpravách pustili (o vystřižených scénách čtěte na straně 87 – pozn. red), ale nesměl mít žádnou reklamu, nesmě-

